

Modulul de formare 4. Managementul deșeurilor în comunitățile rurale

4.5.1 Studiul de caz nr.1. Salacea "Zero deșeuri", România

4.5.1 Studiul de caz nr.1. Sălacea "Zero deșeuri", România

Daniela Gavrilescu, Petru Apopei, Carmen Teodosiu

Universitatea Tehnică "Gheorghe Asachi" din Iași

Slide 1

Studiul de caz nr. 1 se refera la posibilitatile de implementare a conceptului "Zero Deseuri,, in comunitati rurale, luand ca exemplu comuna Sălăcea din judetul Bihor.

Slide 2

Prin conceptul Zero Deseuri se intelege proiectarea și gestionarea sistematică a produselor și a proceselor pt. evitarea și eliminarea deșeurilor si pt. conservarea și recuperarea tuturor resurselor provenite din fluxurile de deșeuri

Ierarhia optiunilor de management al deșeurilor avand in vedere conceptul de Zero Deseuri pune accent pe design/proiectare durabila a produselor si serviciilor, reducere, reutilizare, valorificare materiala pentru recuperare de materiale si substante, tratarea deșeurilor pentru a le face materiale inerte si exclude incinerarea fara valorificare a energiei si eliminarea prin depozitare.

In acest context, o comunitate Zero Deseuri este acea comunitate care fie recicleaza cu o rata de 100%, fie recupereaza toate resursele posibile din deseuri si nu produce deseuri nocive pentru mediu.

Sistemul de certificare "Comunitate Zero Deseuri" este un standard de evaluare și certificare independent, realizat de către o terță parte și bazat pe metodologia zero deșeuri.

Schema de certificare abordează obiectivele cheie de mediu, sociale, circulare și economice care au impact la scară largă asupra comunităților. În România, acest proces este monitorizat și gestionat de Zero Waste România. Metodologia zero deșeuri se bazează pe bunele practici zero deșeuri implementate în aproape 400 de comunitati din Europa

Slide 3

Sălăcea este localizată în zona de nord-vest a României, cu o populație de 3181 de locuitori aparținând etniilor maghiară, română și romă

Slide 4

Înainte de implementarea noului sistem de colectare "din ușă în ușă", Sălăcea avea o rate de colectare selectivă și de reciclare de sub 1%. Aceste valori scăzute erau consecința atât a abordării standard de colectare a deșeurilor, care folosea un sistem dual de colectare, cât și implicării reduse din partea cetățenilor în procesele de luare a deciziilor. Din 1000 de locuințe, doar 84 (8,4%) își sortau deșeurile, în timp ce la nivel național nu existau stimulente pentru încurajarea colectării

selective și a reciclării, deșeurile reziduale fiind colectate de două ori mai frecvent decât cele reciclabile.

Slide 5

În februarie 2018, autoritățile din Sălacea au stabilit un număr de obiective-cheie care să fie atinse până în 2020:

- Scădere cu 50% a cantitatilor de deseuri generate
- Sortarea deșeurilor în proporție de 100%
- Atingerea ratei de 90% în repararea, reutilizarea și reciclarea produselor
- Grad cat mai mic de deseuri eliminate prin depozitare sau coincinerate

Slide 6 si 7

Colectarea in Salacea a deșeurilor se facea pe 2 fractii. Fractia de deseuri umede si fractia de deseuri uscate.

Unul dintre cei mai mari factori care a contribuit la reducerea cantității de deșeuri generate, precum și la creșterea ratei de reciclare în Sălacea a fost transformarea completă a sistemelor de sortare și colectare separată. Coșurile și containerele stradale au fost înlocuite cu un sistem complet de colectare separată "din ușa în ușa", pe cinci fracții, inclusiv biodeșeuri - primul de acest fel în România.

Slide 8

Cantitatea de deșeuri generate a scăzut de la 106,7 tone la 47,93, o scădere de 55%.

- Cantitatea de deșeuri direcționate către depozitele a scăzut de la 105 tone (98%) la 26,3 (55%). Aceasta a inclus 16% din deșeurile nereciclabile obținute după tratare mecano-biologică și 39% deșeuri reziduale colectate din gospodării.
- Deșeurile colectate separat au crescut de la 1% la 61%, 47,21% dintre acestea fiind ambalaje reciclabile și deșeuri de alt tip decât ambalaje. Acestea au fost transportate la stația locală de sortare (Ave Bihor) pentru a elimina orice contaminare potențială și pentru a le sorta mai bine în vederea obținerii unui material reciclat de calitate superioară. Restul de 13,89% din cantitate a fost reprezentat de bio-deșeuri și au fost tratate prin compostare la stația Eco Bihor.
- Cantitatea de deșeuri trimise la reciclare a crescut de la 1% la 40%.

- 5% din deșeurile reziduale au fost eliminate prin incinerare, cu un obiectiv de a reduce cantitatea de deșeuri co-incinerate la 0% până în 2020.

Rata de implicare a cetățenilor locali a crescut de la 8,4% la 97%.

Slide 9

Graficul prezintă diferitele fracții de deșeuri din Sălacea înainte, pe parcursul și după introducerea noului sistem de colectare între decembrie 2017 și aug 2018. Datele evidențiază clar o scădere a deșeurilor reziduale și o creștere a fracțiilor de reciclare pe măsură ce programul pilot a fost implementat.

Se observa fracțiile de deșeuri produse într-o mai mare măsură de către cetățenii, informație ce poate fi utilizată pentru a consilia și ghida grupul de lucru zero deșeuri în elaborarea planurilor și etapelor viitoare.

De exemplu, biodeșeurile, reprezintă un total de 42% din deșeurile generate de gospodării, în timp ce deșeurile din construcții, inclusiv pământul, cenușa și pietrele, sunt la 28%. În cazul fracției uscate, reciclabilă, datele indică materialele plastice și, în special, PET-ul ca fiind principalul tip de deșeuri reciclabile (68%), în timp ce textilele au fost prezente în cea mai mică proporție (3%).

Slide 10

În Sălacea, prevenirea generării deșeurilor a fost încurajată prin crearea unui centru după modelul centrelor de minerit urban. Acesta a facilitat colectarea, repararea, reutilizarea sau / și reciclarea mai multor resurse, inclusiv deșeuri din construcții și demolări, deșeuri periculoase, mobilier, anvelope, baterii și materiale textile.

Slide 11

Înainte de introducerea noului sistem de colectare a fost desfășurat un program comprehensiv de educație. Acesta a avut o durată de patru săptămâni, a fost condus de liderii comunității și introdus de către grupul de lucru "Zero Waste" ca o condiție necesară demarării programului. Printre membrii cheie ai comunității care au condus programul de educație s-au numărat primarul comunei, directorul școlii, preotul, precum și reprezentanți ai Ave Bihor și Eco Bihor. Ei și-au unit forțele pentru a face posibilă implementarea acestui program educațional intensiv, care a inclus comunicarea directă cu membrii comunității locale în spații cum ar fi biserica, școlile, localurile și centrul cultural local.

Comunicarea a fost esențială pentru succesul noului sistem de colectare. Firma responsabilă de colectarea deșeurilor a folosit autocolante pe toate pubele, în toate cele trei limbi vorbite în zonă: română, maghiară și rromani. Totodată, voluntarii locali care au fost instruiți să răspundă la întrebările cetățenilor privind noul sistem, au distribuit și kituri de colectare separate care conțineau pubele și saci, precum și materiale informative pentru ghidarea și asistența rezidenților.

Slide 12

Cheia succesului a fost reprezentată de implicarea părților interesate din cadrul comunității, inclusiv „Eco Bihor”, un operator regional al unei stații de sortare și tratare care a reușit să stabilească un parteneriat cu operatorul local de deșuri Sălacea, Ave Bihor. Unindu-și forțele, aceștia au reușit să realizeze transformarea sistemului de sortare existent. Susținerea și consilierea tehnică venite din partea mai multor părți interesate și experți, cum ar fi Universitatea din Oradea, au contribuit și ele la crearea și diseminarea cu succes a noului sistem de colectare.

De exemplu, inițial, primarul era convins că fracțiile de deșuri de carton și hârtie ar fi fost aproape inexistente, din cauza presupunerii conform căreia localnicii fie ar fi ars, fie ar fi reutilizat aceste tipuri de deșuri. Cu toate acestea, în faza inițială de monitorizare, operatorii de deșuri au identificat aproximativ 8% carton și hârtie printre deșeurile generate. Odată constatat acest lucru, Eco Bihor a colaborat cu primarul pentru a ajuta la prioritizarea deșeurilor de hârtie și carton.

Cetățenii au continuat inițial să folosească pubele mari de 120 litri negre pentru deșeurile lor reziduale, în ciuda faptului că acestea fuseseră re-etichetate clar cu un autocolant verde, pentru colectarea separată a sticlei. Obiceiul de a arunca deșeurile reziduale într-un recipient cu un volum mai mare a fost greu de schimbat și oamenii nu s-au simțit motivați să folosească recipientul negru mai mic, de 40 litri, special introdus în cadrul noului sistem pentru depozitarea deșeurilor reziduale, chiar dacă dimensiunea acestui recipient a fost gândită ca o modalitate de încurajare a localnicilor în vederea încurajării sortării și a scăderii proporției de deșuri reziduale.

Recunoscând nevoia de a stimula financiar noul sistem de separare, cetățenilor li s-au acordat opțiunile de a se alătura noului program sau de a rămâne în afara acestuia dar la o taxă mărită. În sistemul anterior, fiecare persoană plătea lunar 5 lei (aproximativ 1 €) pentru serviciile de gestionare a deșeurilor. Prin noul sistem, cetățenii care nu au acceptat să adere la noul sistem au plătit o taxă mai mare, de 10 lei / lună. Pentru cei care s-au alăturat, taxa a rămas la fel ca înainte.

Slide 13

Salacea este povestea de succes din Romania de comunitate rurala care a implementat conceptul Zero Deseuri si care a reusit sa obtina certificarea. Exista si alte comunitati rurale atat din Romania, cat si din alte tari care pot constitui exemple de bune practici pe acest subiect. Pentru mai multe informatii, va invit sa accesati linkul inclus in slide. Va multumesc pentru atentie!